

การพัฒนาองค์ประกอบของอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น สู่ความเป็นครูมืออาชีพ

Development of Identity Components and Activities to Enhance The Potential of KruRak Tin towards Becoming Professional Teachers

นิตยา เรืองมาก^{1*} ปุญญาพัฒน์ จันทร์เพชร² วิจิตรา เงินบาท³ ธนกฤต สาขะจันทร์³ จินตนา โนนทิง³
Nittaya Ruangmak¹ Punyapat chanpet² Wijitra Ngoenbat³ Thanakrit Sakachan³ Jintana Nonthing³

¹สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

¹Department of Physical Education Faculty of Education Muban Chom Bueng Rajabhat University

²สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²Department of Digital Technology and Mathematics Faculty of Education,
Muban Chom Bueng Rajabhat University

³สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³Department of Early Childhood Education, Faculty of Education,
Muban Chom Bueng Rajabhat University

*Corresponding author email : nittayarea@mcru.ac.th

วันที่รับ : 15 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไข : 30 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 7 พฤศจิกายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของอัตลักษณ์ความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2. เพื่อพัฒนาขอบข่ายของกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 10 คน 2) ผู้บริหารและครูในโรงเรียนปลายทาง จำนวน 10 คน 3) อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการผลิตนักศึกษาครู จำนวน 5 คน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ การจับกลุ่มข้อความก่อนสร้างเป็นข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของอัตลักษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่ คือ “มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู ใฝ่รู้ ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เชี่ยวชาญการพัฒนา

ท้องถิ่น” มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.1) มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 1.2) มีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.3) เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านใฝ่รู้ 2.1) แสวงหาความรู้ 2.2) มุ่งมั่นในการทำงาน 2.3) สร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ด้านปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง 3.1) ปรับตัวทางด้านการเงิน 3.2) การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนด้วยความอุทิศตนต่อส่วนรวม 4) ด้านสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 4.1) สื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์ 4.2) การสื่อสารกับชุมชน 5) ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชน 3.1) พัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน 2. ขอบข่ายของกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น ควรเพิ่มเติมในด้านใฝ่รู้ ด้านการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และด้านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตามควรคงไว้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของกิจกรรมเสริมศักยภาพที่มีความเข้มข้นในการปฏิบัติจริงในแต่ละชั้นปี

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ / นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น / กิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครู

Abstract

This research was conducted with the following objectives: 1. To develop the components of identity for KruRak Tin students at MubanChombueng Rajabhat University; and 2. To devise a range of activities aimed at enhancing the potential of KruRak Tin students at the same institution. The study's sample comprised the following participants: 1) ten lecturers from the Faculty of Education at MubanChombueng Rajabhat University; 2) ten administrators and teachers from targeted schools; 3) five lecturers with substantial experience in instructing student teachers; and 4) ten educational experts, all selected through purposive sampling methods. The research employed interview instruments and records of group discussions as data collection tools. Data analysis was conducted utilizing frequency distribution and thematic coding before arriving at the conclusions. The findings of the research indicated that: 1. The components of the newly conceptualized identity for KruRak Tin students are characterized by several key attributes: the spirit of a teacher, eagerness to learn, adaptability to change, creative communication, and expertise in local development. Each component is delineated as follows: 1) Spirituality of a teacher 1.1) Professional ethics 1.2) Spirituality of a teacher 1.3) Being a good role model 2) Inquiry 2.1) Seeking knowledge 2.2) Committed to work 2.3) Creating innovation 3) Adapting to change 3.1) Adapting to financial issues

3.2) Working with schools and communities with dedication to the community
4) Creative communication 4.1) Creative communication with students and parents
4.2) Communicating with communities 5) Community development expertise
3.1) Developing local areas according to the community context. 2. The scope of activities designed to enhance the potential of KruRak Tin students should encompass inquiry, adaptability to change, and creative communication. Nevertheless, it is imperative to preserve the intrinsic value of capacity-building activities, ensuring they are intensive and grounded in practical application at each grade level.

Keywords : Lidentity / KruRak Tin students / Activities to enhance the potential of being a teacher

บทนำ

การพัฒนาครูมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการพัฒนาวิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยน เรียนรู้ และปรับตัวให้ทันกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำความรู้ ทักษะ มาใช้ในการพัฒนาตนเองและเด็กนักเรียนในอนาคตได้ ดังที่ Kay Ken (2012) อ้างถึงในนงลักษณ์ ใจฉลาด (2560) กล่าวว่า ทักษะความเป็นครูแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่ช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และ วิจัย พานิช (2556) ยังได้กล่าวว่า ครูต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองโดยสิ้นเชิงเพื่อให้เป็นครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่ครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 20 หรือศตวรรษที่ 19 ที่เตรียมคนออกไปทำงานในสายพานการผลิตในยุคอุตสาหกรรม ซึ่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้ ต้องเตรียมคนออกไปทำงานที่ใช้ความรู้ และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ แม้จะเป็นชาวนาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็นคนพร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ มีพันธกิจอย่างชัดเจนที่จะต้องผลิตและพัฒนาวิชาชีพครู ให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศและมีจิตวิญญาณในวิชาชีพ โดยมีคณะครุศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบการผลิตครูที่ดี มีคุณภาพ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู และ

ขับเคลื่อนสร้างครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานสากล ได้มีแผนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองปณิธานของมหาวิทยาลัยในการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน จึงได้เข้าร่วมมือกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็นสถาบันต้นแบบผลิตและพัฒนาครูคุณภาพรุ่นใหม่ที่มีหัวใจรัก(ษ์)ถิ่นในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการผลิตครูจากศูนย์กลางไปสู่การผลิตครูที่สอดคล้องกับพื้นที่ โดยเน้นไปให้ผู้เรียนกำกับตัวเอง (Self - Directed Learning) และเปลี่ยนบทบาทการเป็นครูผู้สอนไปสู่การเน้นเป็น “ครูโค้ช” อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ศึกษาสอดคล้องกับบริบทชุมชน ฐานทรัพยากร วัฒนธรรม นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทเป็นนักพัฒนาและนำการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชน เพื่อเป็นครูคุณภาพที่ทำงานร่วมกับชุมชนได้

ในปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีนักศึกษาในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น รวมทั้งสิ้น 54 คน แบ่งเป็นนักศึกษารุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน และรุ่นที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 29 คน ทั้งนี้เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจะได้รับการบรรจุเป็นครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลหรือกลับไปเป็นครูในโรงเรียนท้องถิ่นของตนเองต่อไปเพื่อตอบโจทย์คุณลักษณะการผลิตครูรัก(ษ์)ถิ่นทั้ง 7 ด้าน ตามนโยบายหลักของ กสศ. คือ มีสมรรถนะพื้นฐานทางวิชาชีพครู มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตวิญญาณความเป็นครู จัดการเรียนรู้การสอนได้หลากหลาย มีสมรรถนะทางวิชาการ มีสมรรถนะทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเจตคติและสมรรถนะเฉพาะที่เหมาะสมทำงานโรงเรียนในชุมชนพื้นที่ห่างไกล และสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในโรงเรียนและชุมชนของตนเองมหาวิทยาลัยได้กำหนดอัตลักษณ์ครูรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงไว้ว่า “มีจิตวิญญาณความเป็นครู ใฝ่รู้ เชี่ยวชาญการพัฒนาท้องถิ่น” จากอัตลักษณ์ดังกล่าว สามารถจำแนกออกมาเป็นองค์ประกอบของอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.1) มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 1.2) มีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.3) เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านใฝ่รู้ 2.1) แสวงหาความรู้ 2.2) มุ่งมั่นในการทำงาน 2.3) สร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชน 3.1) พัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน และได้พัฒนานักศึกษาให้มีอัตลักษณ์ดังกล่าวผ่านการทำกิจกรรมเสริมศักยภาพด้านจิตวิญญาณความเป็นครู 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาด้านบุคลิกภาพ กิจกรรมพัฒนาด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู กิจกรรมพัฒนาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมพัฒนาด้านจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา กิจกรรมการพัฒนการใฝ่รู้ 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาด้านทักษะอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาด้านการพัฒนาท้องถิ่น 1 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาด้านการพัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน

จากอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพครูรัก(ษ์)ถิ่นดังกล่าวข้างต้น ถูกใช้เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนา และใช้กิจกรรมที่ออกแบบไว้สำหรับการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่ความเป็นครูมืออาชีพให้กับนักศึกษารุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ในสาขาการศึกษาปฐมวัยเป็นระยะเวลา 2 ปี ดังนั้นจึงควรมีการทบทวน ปรับปรุงองค์ประกอบของอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และนำผลจากสภาพปัญหาจากการดำเนินการพัฒนานักศึกษาที่ผ่านมาพัฒนาองค์ประกอบที่ควรต้องเพิ่มเติมให้สอดคล้องความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์ประกอบอาจจะสมรรถนะหรือคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูมืออาชีพในอนาคต ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบกิจกรรมเสริมศักยภาพนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นต่อไป ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของพัฒนานักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นรูปแบบหนึ่ง คือ อัตลักษณ์ และองค์ประกอบของอัตลักษณ์ของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น และได้ขยายของกิจกรรมเสริมศักยภาพครูรัก(ษ์)ถิ่นที่จะนำไปสู่ครูมืออาชีพที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนปลายทาง และชุมชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของอัตลักษณ์ความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อพัฒนาขยายของกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ 1) คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) ผู้บริหารและครูในโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นปลายทางของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น 3) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา 4) อาจารย์เกษียณอายุราชการ

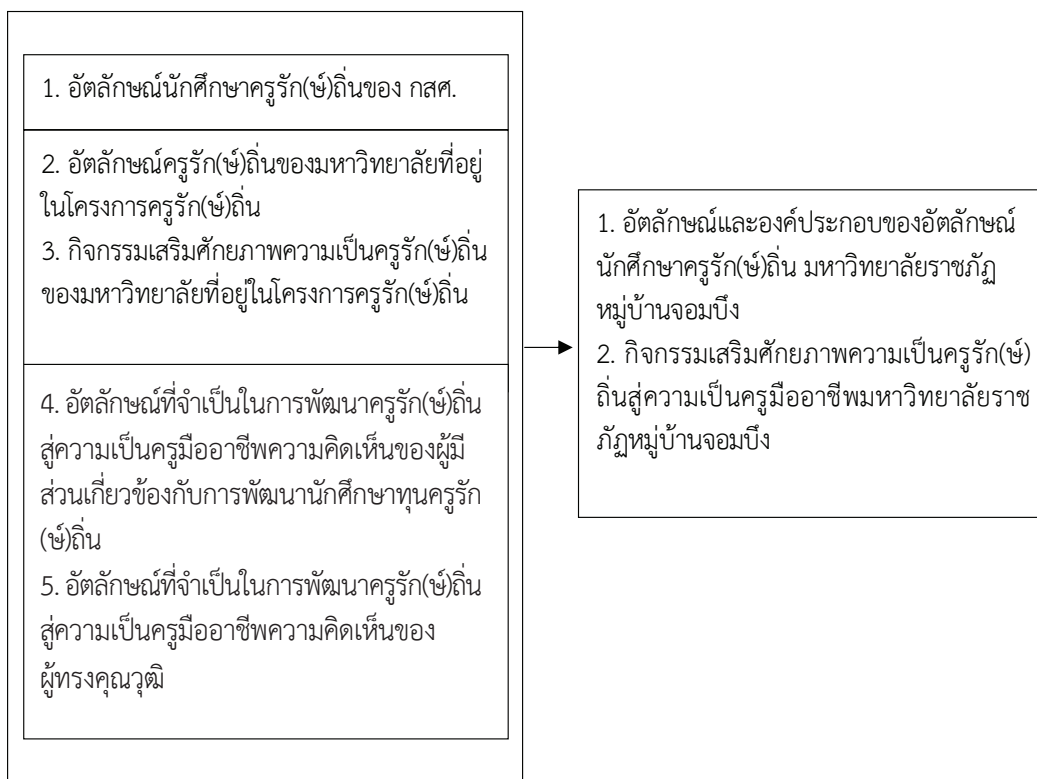
กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 10 คน ที่เลือกเฉพาะเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นที่ 1-2 2) ผู้บริหารและครูในโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นปลายทางของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น จำนวน 10 คน ที่เลือกเฉพาะเจาะจงจากโรงเรียนปลายทางซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี 3) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา จำนวน 10 คน ที่เลือกเฉพาะเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 4) อาจารย์เกษียณอายุราชการ จำนวน 5 คน ที่เลือกเฉพาะเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์ในผลิตนักศึกษาสายครูไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) อัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น 2) กิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น และ 3) อัตลักษณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาครูรัก(ษ์)ถิ่นสู่ความเป็นครูมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) อัตลักษณ์และองค์ประกอบของอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) กิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นสู่ความเป็นครูมืออาชีพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทบทวนอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นของ กสศ. และของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงช่วยกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น และศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิเคราะห์สิ่งที่จำเป็นต้องเพิ่มเติมกำหนดเป็นอัตลักษณ์และไปสู่การออกแบบกิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น สู่ความเป็นครูมืออาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบของอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นสู่ความเป็นครูมืออาชีพมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และ กสศ.รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูในการพัฒนาชุมชน ทักษะการพัฒนาชุมชนซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องตามแนวทางของ Scott (1990) อ้างถึงใน ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561) ประกอบด้วย 1) มีความถูกต้อง (Authenticity) คือ เป็นเอกสารที่มาจากแหล่งเชื่อถือได้ มีความต้องถูกต้อง สมบูรณ์ สอดคล้อง กับบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ตีพิมพ์ 2) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ เป็นเอกสารที่ปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล 3) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) คือ เป็นเอกสารที่สามารถแสดงรายละเอียดแทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ รายละเอียดสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ และ 4) มีความหมายชัดเจน (Meaning) คือ เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน

2. สัมภาษณ์คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 10 คน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นปลายทางของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 10 คน และอาจารย์เกษียณอายุราชการ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมความเป็นครูของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น และนำผลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 เพื่อสรุปเป็นร่างอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น

3. นำผลที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 นำเสนอในการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถามและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย จำนวน 5 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรกลุ่มวิชาชีพครู จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนในชุมชนปลายทาง จำนวน 2 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 2 คน บุคลากรที่มีประสบการณ์การสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน ร่วมวิพากษ์ และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความต้องการอัตลักษณ์ และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผู้บริหารและครูในโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นปลายทางของนักศึกษา

ครูรัก(ษ์)ถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และอาจารย์เกษียณอายุราชการ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้ 1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายเปิด 2) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ในยุคศตวรรษที่ 21 ลักษณะข้อคำถามเป็นลักษณะแนวคำถามหลักเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยครอบคลุมประเด็นตามขอบเขตการวิจัย 3) ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 4) ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาครูรัก(ษ์)ถิ่นสู่ความเป็นครูมืออาชีพมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ มีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนสร้างแบบสัมภาษณ์ความต้องการพัฒนาอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น

1.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ระหว่าง 0.67-1.00

1.3 ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริง

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบบันทึกประเด็น การวิพากษ์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของความต้องการพัฒนาอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น มีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือมีดังนี้

2.1 ศึกษาแนวทางการสร้างก่อนสร้างแบบบันทึกประเด็นการวิพากษ์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของความต้องการพัฒนาอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น

2.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ได้ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ระหว่าง 0.67-1.00

2.3 ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารระดับทุติยภูมิ ได้แก่ อัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น และแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูรัก(ษ์)ถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัย

ราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และกสศ. รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูในการพัฒนาชุมชน ทักษะการพัฒนาชุมชนเพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่มีความสอดคล้องและต่างกันในองค์ประกอบของอัตลักษณ์ครูรัก(ษ์)ถิ่น และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผู้บริหารและครูในโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นปลายทางของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และอาจารย์เกษียณอายุราชการเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่นก่อนสรุปเป็นอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารระดับทฤษฎีตามแนวทางของ Scott (1990) อ้างถึงใน วิถีวัจน์ ทองแก้ว และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561) จากเอกสารที่มีความถูกต้อง (Authenticity) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) และมีความหมายชัดเจน (Meaning) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้การวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มข้อความก่อนสร้างข้อสรุปอัตลักษณ์และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น โดยมีการทวนสอบความถูกต้องของข้อสรุปโดยผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ และการนำผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นของ กสศ. การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูมืออาชีพ และเป้าหมายในการยกระดับการพัฒนาไปสู่การพัฒนาครูมืออาชีพเพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาครูในพื้นที่ห่างไกลต่อไปในอนาคต มีประเด็นที่เห็นพ้องกันว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ในการประชุมกลุ่มย่อย 5 อันดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 ทักษะการปรับตัว

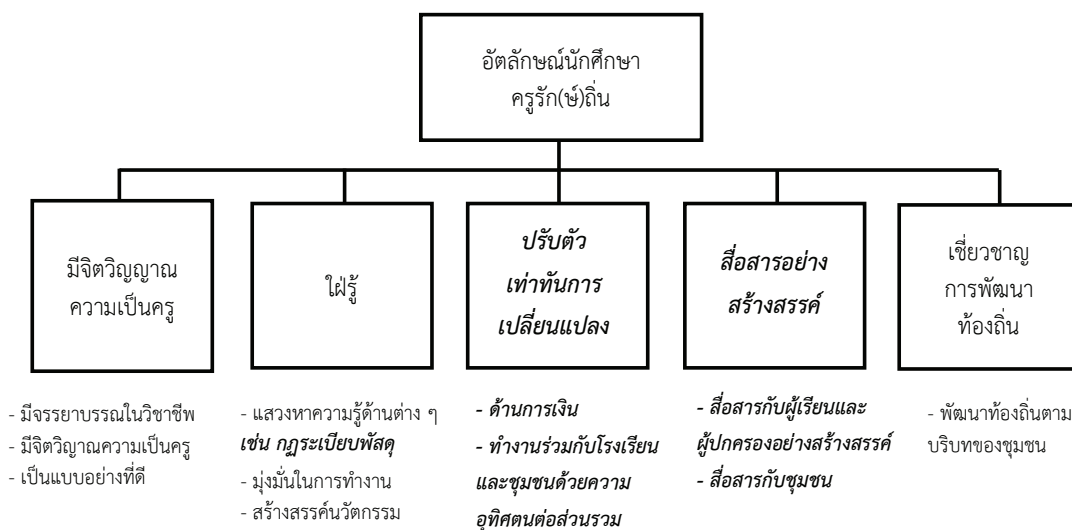
อันดับที่ 2 ทักษะด้านการเงิน

อันดับที่ 3 ทักษะการสื่อสาร

อันดับที่ 4 การเรียนรู้ระเบียบการเงินและพัสดุ

อันดับที่ 5 อุทิศตน

สรุปประเด็นที่จำเป็น หรือต้องเพิ่มเติมในอัตลักษณ์ใหม่ใน 2 ด้าน คือ 1. ด้านการปรับตัว ขอบข่ายด้านการปรับตัวจะหมายรวมการปรับตัวทางด้านการเงิน การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนด้วยความอุทิศตนต่อส่วนรวม และ 2. ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สำหรับด้านการเรียนรู้ระเบียบการเงินและพัสดุ ควรอยู่ในคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ที่ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของอัตลักษณ์ครูรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย (2566)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของอัตลักษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่ คือ “มีจิตวิญญาณความเป็นครู ใฝ่รู้ ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เชี่ยวชาญการพัฒนาท้องถิ่น” มีรายละเอียดองค์ประกอบดังนี้

1. ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีองค์ประกอบย่อยดังนี้
  - 1.1 มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ
  - 1.2 มีจิตวิญญาณความเป็นครู
  - 1.3 เป็นแบบอย่างที่ดี
2. ด้านใฝ่รู้ มีองค์ประกอบย่อยดังนี้
  - 2.1 แสวงหาความรู้
  - 2.2 มุ่งมั่นในการทำงาน
  - 2.3 สร้างสรรค์นวัตกรรม

3. ด้านปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เมืองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.1 ปรับตัวทางการเงิน

3.2 การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนด้วยความอุทิศตนต่อส่วนรวม

4. ด้านสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เมืองค์ประกอบย่อยดังนี้

4.1 สื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์

4.2 การสื่อสารกับชุมชน

5. ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชน เมืองค์ประกอบย่อยดังนี้

5.1 พัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน

2. ผลการศึกษาข้อบ่งชี้ของกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในสภาพที่ผ่านมาและการนำประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมนำเสนอกิจกรรมเสริมศักยภาพเพื่อการยกระดับการพัฒนาไปสู่การพัฒนาครูมืออาชีพ สรุปประเด็นที่เห็นพ้องกัน ดังนี้

2.1 การคงไว้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของกิจกรรมเสริมศักยภาพที่มีความเข้มข้นในการปฏิบัติจริงในแต่ละชั้นปี เช่น กิจกรรมเสริมศักยภาพด้านจิตวิญญาณความเป็นครูในกิจกรรมย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การออกแบบกิจกรรมย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
1. เพิ่มความรู้แนวทางขับเคลื่อนสู่เศรษฐกิจพอเพียง	1. สร้างความรู้ความเข้าใจในการทำโมเดลโคกหนองนา	1. ปรับปรุงบ้านไร่รักษ์ถิ่นสู่โคกหนองนาบ้านไร่รักษ์ถิ่น	1. ปรับประยุกต์ใช้องค์ความรู้โดยใช้โรงเรียนปลายทางเป็นฐาน
2. ศึกษาดูงานโมเดลโคกหนองนาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2. ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนโมเดลโคกหนองนาบ้านไร่รักษ์ถิ่น	2. ปฏิบัติตามแผนโมเดลโคกหนองนาบ้านไร่รักษ์ถิ่น	

2.2 สรุปประเด็นที่จำเป็น หรือควรเพิ่มเติมในกิจกรรมเสริมศักยภาพเพื่อไปผลักดันให้เกิดอัตลักษณ์ครูรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเพื่อการยกระดับการพัฒนาไปสู่การพัฒนาครูมืออาชีพ

ตารางที่ 2 กิจกรรมเสริมศักยภาพที่จำเป็นต้องเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นเพื่อการยกระดับการพัฒนาไปสู่การพัฒนาคู่มืออาชีพ

ประเด็น	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
1. ด้านการแสวงหาความรู้/ใฝ่รู้	1. สร้างเข้าใจและปลูกฝังให้ตระหนักถึงวิธีการแสวงหาความรู้ 2. อบรมเทคนิคการเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์	1. กำหนดขอบเขตเนื้อหาต่าง ๆ ให้แสวงหาความรู้ และให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง 2. นำเสนอแหล่งข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ	1. อบรมเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ และนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง	1. เรียนรู้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. การพัฒนาตนเองและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านที่เป็นความต้องการของตนเองและโรงเรียนปลายทาง
2. ด้านการปรับตัว	1. ให้ความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะความฉลาดทางด้านอารมณ์ 2. สร้างความตระหนักและปรับพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมบ้านไร่รักษ์ถิ่น	1. ประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและอารมณ์และใช้เครื่องมือในการสังเกตผู้เรียน 2. ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมผ่านการทำกิจกรรมบ้านไร่รักษ์ถิ่น	1. ประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะภาวะความเป็นผู้นำและทักษะความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2. จัดทำแผนการพัฒนาด้านตนเองด้านการปรับตัว และด้านอื่น ๆ	1. อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการปรับตัวเพื่อรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่
3. ด้านการเงิน	1. อบรมและฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับรายจ่ายโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่	1. อบรมและฝึกปฏิบัติการทักษะการลงทุนและวางแผนการพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. วางแผนการพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทักษะการออมไปยังกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน
4. ด้านการสื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์	1. อบรมทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร และฝึกปฏิบัติการจากการทำกิจกรรมของคณะครูศาสตร์ และมหาวิทยาลัย	1. ฝึกปฏิบัติการส่งสารและรับสารอย่างมีวิจารณญาณจากกรณีตัวอย่างและหากรณีตัวอย่างจากการลงพื้นที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลทันทะวัน	1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารกับชุมชนผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารกับชุมชนผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. สื่อสารกับชุมชน	1. อบรมทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร และฝึกปฏิบัติการจากการทำกิจกรรมของคณะครูศาสตร์ และมหาวิทยาลัย	1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารกับชุมชนผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารกับชุมชนผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1. นำเสนอชิ้นงานหรือโครงการของโรงเรียนปลายทางที่เป็นผลลัพธ์จากการสื่อสารกับชุมชน

จากตารางที่ 2 พบว่ากิจกรรมที่จำเป็นจะต้องเพิ่มได้แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่
1. ด้านการแสวงหาความรู้/ใฝ่รู้ 2. ด้านการปรับตัว 3. ด้านการเงิน 4. ด้านการสื่อสารกับผู้เรียน
และผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์ 5. สื่อสารกับชุมชน

2.3 รูปแบบของกิจกรรมควรมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความเข้มข้นในการปฏิบัติ
จริง แต่อย่างไรก็ตามควรพิจารณาความเหมาะสมของระยะเวลาประกอบด้วย เพื่อให้นักศึกษาได้
เรียนรู้กิจกรรมอื่น ๆ ในฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2.4 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการประเมินกิจกรรมโดยนักศึกษา และผลการ
ประเมินโดยคณะกรรมการโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่น มาทบทวนเพื่อปรับปรุง พัฒนากิจกรรมเสริม
ศักยภาพความเป็นครุรัก(ษ์)ถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง นอกจากนี้อาจพิจารณาให้มี
การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอกที่ไม่ใช่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับ
การตัดสินใจสำหรับคณะกรรมการโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่น หรือผู้บริหาร

สรุปผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ครุรัก(ษ์)ถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง คือ “มีจิตวิญญาณความเป็นครู ใฝ่รู้ ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เชี่ยวชาญการพัฒนาท้องถิ่น”
มีรายละเอียดองค์ประกอบ 1) ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่
1.1) มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 1.2) มีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.3) เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านใฝ่รู้
มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) แสวงหาความรู้ 2.2) มุ่งมั่นในการทำงาน 2.3) สร้างสรรค์
นวัตกรรม 3) ด้านปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงมี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ปรับ
ตัวทางด้านการเงิน 3.2) การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนด้วยความอุทิศตนต่อส่วนรวม
4) ด้านสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) สื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครอง
อย่างสร้างสรรค์ 4.2) การสื่อสารกับชุมชน และ 5) ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชนมี
1 องค์ประกอบย่อยได้แก่ 5.1) พัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน

2. กิจกรรมเสริมศักยภาพที่จำเป็นต้องเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาครุรัก(ษ์)ถิ่น เพื่อการยกระดับ
การพัฒนาไปสู่การพัฒนาครูมืออาชีพ และเป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างให้เกิดอัตลักษณ์นักศึกษาครุ
รัก(ษ์)ถิ่น ที่ชัดเจน เช่นกิจกรรมการประเมินตนเองและจัดทำแผนพัฒนาตนเองด้านทักษะทางสังคม
และอารมณ์ การพัฒนาทักษะการปรับตัวเพื่อรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ วางแผนการพัฒนา
โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทักษะการออมให้กับผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น “มีจิตวิญญาณความเป็นครู ใฝ่รู้ ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เชี่ยวชาญการพัฒนาท้องถิ่น” เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นครูมืออาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารอัตลักษณ์ของ กสศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและได้มีอัตลักษณ์ส่วนกลางที่เหมือนกันในทุกมหาวิทยาลัยที่ได้รับการสนับสนุน และได้ศึกษาโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาในการพัฒนานักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ และการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูมืออาชีพเพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาครูในพื้นที่ห่างไกลไปในอนาคต สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ได้ถูกกำหนดขึ้นจากวัฒนธรรมและสังคมในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งเป็นไปตามที่ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2550) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะพิเศษที่จะบ่งบอกตัวตนของสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น และอัตลักษณ์ยังมีความสำคัญต่อระบบสังคมทำให้รู้สึกว่าเป็นตัวเราหรือพวกเราที่แตกต่างจากคนอื่นโดยไม่จำเป็นต้องมีเพียงหนึ่ง แต่อาจมีหลายลักษณะที่ประกอบขึ้นมา นอกจากนี้การสร้างอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นที่กำหนดขึ้นมานั้นสอดคล้องตามคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่กำหนดไว้ว่า “ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน” ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์องค์กรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ตามที่ศุภฤกษ์ รักชาติ (2554) กล่าวว่า อัตลักษณ์องค์กรมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของสมาชิกภายในองค์กร ในขณะที่เดียวกันอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ร่วมก็มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์องค์กรด้วยเช่นกัน

2. จากผลการวิจัยได้ข้อสรุปอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น มีรายละเอียดองค์ประกอบ

- 1) ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 1.2) มีจิตวิญญาณความเป็นครู 1.3) เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านใฝ่รู้ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) แสวงหาความรู้ 2.2) มุ่งมั่นในการทำงาน 2.3) สร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ด้านปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ปรับตัวทางด้านการเงิน 3.2) การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนด้วยความอุทิศตนต่อส่วนรวม 4) ด้านสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) สื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์ 4.2) การสื่อสารกับชุมชน และ 5) ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชน มี 1 องค์ประกอบย่อยได้แก่ 5.1) พัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของชุมชนแสดงให้เห็นได้ว่า อัตลักษณ์ที่ได้สร้างขึ้นมานั้นเป็นอัตลักษณ์บุคคลที่จำเป็นต้องกำหนด

ให้ชัดเจน เนื่องจากจะเป็นกรอบแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมของนักศึกษา ครูรัก(ษ์)ถิ่นต่อไป และสอดคล้องตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ได้กำหนด อัตลักษณ์บัณฑิตไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ทั้งในเรื่องด้าน คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lairio, Puukari และ Kouvo (2013) ที่พบว่า อัตลักษณ์ที่สถาบันอุดมศึกษาสร้างให้เกิดแก่ผู้เรียนแบ่งเป็น สองด้าน คือ อัตลักษณ์ทางวิชาการและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพและเมื่อพิจารณารายละเอียดกิจกรรม เสริมศักยภาพนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น เพื่อให้มีอัตลักษณ์ที่กำหนด จะเห็นได้ว่ากิจกรรมมีลักษณะเป็น กิจกรรมทางวิชาการและทางวิชาชีพเช่นเดียวกัน

3. จากผลการศึกษากิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูรัก(ษ์)ถิ่น แสดงให้เห็นว่ามีกิจกรรม ที่หลากหลายในการส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น ที่ชัดเจน เช่นกิจกรรมการประเมิน ตนเองและจัดทำแผนพัฒนาตนเองด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ การพัฒนาทักษะการปรับตัว เพื่อรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ วางแผนการพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทักษะการออมให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาครูรัก(ษ์) ถิ่นโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนอย่าง ครอบคลุม โดยข้อค้นพบดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษา พ.ศ. 2560 – 2564 ในประเด็นการบูรณาการทักษะวิชาชีพและทักษะคนและสังคม เพื่อ ให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถสร้างความสำเร็จของตนเองได้ สถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องมุ่งปัจจัยที่นอกเหนือความรู้ความเข้าใจ (Non - Cognitive Factors) ที่ผสมผสานกับการ เรียนการสอนในชั้นเรียนที่มุ่งการสร้างทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ตามสาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษา สังกัด และการผนวกการสร้างทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ให้นิสิตนักศึกษาในสังกัดของ ตนเพื่อให้ได้ทักษะเพิ่มเติมด้านการคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และในประเด็นการบูรณาการให้เป็น ประสพการณ์ประจำวันของนิสิตนักศึกษา โดยได้พยายามส่งเสริมความสำเร็จของนักศึกษาจากมุมมอง ทั้งกิจกรรมในและนอกห้องเรียน และการส่งเสริมให้เกิดปัจจัยความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Factors) และปัจจัยเหนือความรู้ความเข้าใจ (Non-cognitive Factors) ที่สร้างสมรรถนะของ นิสิตนักศึกษาให้มีทั้งทักษะวิชาชีพ และทักษะวิชาคนและสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้าง ขวางลุ่มลึก (Comprehensive) เป็นองค์รวม (Holistic) นอกจากนี้ ในงานวิจัยของนันทพงศ์ หมิแห้งหมั่น และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย ซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้คือ กิจกรรม ที่สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยอาจจะทำผ่านกิจกรรมได้หลายแบบ เช่น การใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย 6 ด้าน 1) กิจกรรมด้านวิชาการ 2) กิจกรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ 3) กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ 4) กิจกรรมส่งเสริมความมีสุขภาพกาย สุขนิสัยและสุขภาพจิตที่ดี 5) กิจกรรมด้านสุนทรียภาพทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา 6) กิจกรรมด้านความกตัญญูทวดเวทีย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นรุ่นต่อไปให้ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาอัตลักษณ์ในแต่ละด้าน
3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมิณผลเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น แต่ละชั้นปีว่ามีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่กำหนดหรือไม่เพียงพอ เพื่อเป็นการทบทวนผลการปฏิบัติและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น สู่ความเป็นครูมืออาชีพต่อไป
4. ข้อค้นพบจากผลการวิจัยครั้งนี้ควรมีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อต่อยอดและพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่น และกิจกรรมเสริมศักยภาพความเป็นครูได้ตรงตามเป้าหมายที่แท้จริงและเกิดคุณค่าที่พึงามของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2550). *อัตลักษณ์วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฐิติวจน์ ทองแก้ว และประสพชัย พสุนนท์. (2561). *การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแนวคิดการจัดการสมรรถนะการประกอบอาชีพของคณิศร:บริบทของสถานการณ์กระบวนการทัศน์ และแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของมนุษย์ทุกคน*. Verdian E-Journal, 11(3). 2162-2192.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2560). *แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2560. หน้า 129-138
- นันทพงศ์ หมีแหล่หมั่น และคณะ. (2563). *การใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย*. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563. หน้า 559-567.

- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ฝ่ายโรงพิมพ์ บริษัท ตาตา พับลิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ศุภฤกษ์ รักษาติ. (2554). *การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนและกระบวนการกำหนดอัตลักษณ์โรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Lairio, M., Puukari, S. & Kouvo, A. (2013). *Studying at university as part of student life and identity construction*. Scandinavian Journal of Education Research, 57(2), 115-131.